כל הזבחים פרק ראשון זבחים

מסורת הש"ס

ג)

ונמלך. אלא יגרשנה: **דילמא שאני פסח.** דלמא פסחא הוא אלא אלא לשמה ממש: **דאינתיק.** משאר כל הזבחים והנשים [לסס] גירושין של זה ושל זו: **אלא מה.** דעדיפא מקמייתא דהכא מד גברא הוא: **דלין בריה.** וגרעינה מפסחא דשמה נשעה שנכתב לא היה בדעתו של בעל לזו ולאיתתא לסס האחרת: **סכוסב טופסי ניטין.** שיהו מזומנין לו. טופס לשון טפוס מול"ל בלע"ז: **מקום הרי אם כו'.** דזהו עיקר גופו: אלמא פסחא פסול ואף על גב דאיתתא לסס כרתות לכשהזמן לו: **הו רמי מילתא אחריתי.** אדרבינא וכו' פפא קמי דקאמר ר' דרמי רבא אהדדי ושניהו: דרב יהודה אמר רב נקמן בפרק בית שמאי (דף מו:): **נשם חולין בשירה.** קס"ל שברא דשירה היא כדמפרש דמינה מחריב בה דבר שהוא מינו מועיל בו לעקור את שמו: **דלאו מינה.** כגון חולין שאינו מין קדשים לא מחריב בה ואין שמו נתפס על הזאת לעקור שמו ממנו: **פסול.** לגרש בו אשה אחרת: **ואפי' לשם עובדת כוכבים.** דהא אלא לשם אשה קמני דמשמע שלא לשם אשה זו אלא לשום אשה אחרת כל דהיא ואע"ג דעובדת כוכבים לאו בת גירושין היא מהניא לפסול אלמא דלאו מינה [מחריב] בה: **דל עובדת כוכבים מינה.** ואימא נמי דלאו מינה לא מחריב בה אפילו הכי פסול דהוה ליה סתמא דמיהו לאו לשם אשה זו נכתב: **דל חולין מינייהו.** דכשבירת לן דלא חיל ולא מחריב ביה אלא מינה הוה הוו להו שמוטין סתם ומתרן לעיל סתמא כשירה: **תוכו.** כל ה) כלי חרס וגו' (ויקרא יא): **ולא סוך תוכו.** כלי המותנת בתנור ופיו למעלה מן פי התנור ואוכלין ומשקין בתוכו וסרך בתנור אוכלין שבכלי טהורין והכי אמרינן בת"כ ט) אבל היה פיו בתוך התנור תוכו קרוין ביה: **ואפי' כלי שטף מציל.** כלומר לא מיבעיא כלי חרס המונח בתנור דמציל על האוכלין שבתוכו דהא תוך תוכו הוא וכלי גופיה ליכא למימר דמיטמא בארר ו) ויטמא אוכלין שבו דאין כלי חרס מיטמא מגבו אלא אפי' כלי שטף שמיטמא מגבו ו) הכא שהיר ומציל דאמר [כפ' קמא דספסים] (דף כ:) אוכלין מיטמאים מאויר כלי חרס ואין כלי מיטמא מאויר כלי חרס ומדקתני כלי שטף מציל אלמא דלאו מיניה מיין ביה [ומכטל את שם תוכו] הכא נמי ליתו לעולם אלא לא מינה לאו מחריב ביה ולא כלי שטף אלא כלי חרס מיניה הוא דהא מגא והא מגא אבל אוכלין אלא קדשים הוי דלאו מיניה כמחיצה אלא תנור דאמרינן ביה לקמן דלא מהניא ביה להיות מחיצה בין שרץ לאוכלין כדאמרן דלאו מיניה לא מחריב בה: **שחלנו בנמרים.** שעשה מחיצה באמצעו וחלקו עד למעלה מפיו הכל טמא אפילו אוכלין שבעבר השני של המחיצה: **כוורים שביא פחוסה.** גרסינן ז) בטהרות ולהכי נקט פחוסה דלאו כלי הוא (ח) דאי הואי שלימה הוה מצלת על אוכלין שבתוכה כדאמרן ו) אפי' כלי שטף מציל אבל השתא דלאו כלי הוא הויא כמחיצה בעלמא: **ופקוקה בקש.** רבותא נקט דאפילו פחיתתה בקש לא הוי כלי ואפי' פיה למעלה מפי תנור לא מצלת על אוכלין שבתוכה: **ומשונלגלג.** תלויה: **אוכלין שבתוכה טמאים.** והיינו דאמרן דלא מיניה כגון מחיצה לא מחריב בה לבטל שם תוכו ממנו: אם תוכו ולא אינטריך אלא לכלי שטף וי"ל דעדיפא משני הכא דקאי על חטאת לשם חולין דאינן מיטמין כלל ולכך לא מחריב בה כמחיצה אבל תנור כמו מחיצה: **וכמו כוורת הקש פחוסה שחיטה כלי כלל ואינה מצלת כלל אבל כלי שטף קרוי מינו לא שם כלי עליו ולכך מחריב ומציל אבל לקמן קאי על חטאת שחטה לשם מחזיב עולה כשירה דלאע"ג שהוא קדשים קרוי אינו מינו ולא מחריב בה ועל זה פריך מאי שנא מכלי שטף שהוא כלי ואינו מינו ומחריב ועל זה צריך לתרץ משום קרא תוכו ולא תוך תוכו אבל לא מצי לתרץ עשויהו כמחיצה אבל תנור ההוא אינו כלי כלל והשתא הכא ולקמן מתרץ דומה כדומה (ודוקא בכלי שטף שאינו מינו היה טמא אי לאו קרא אבל תוך: **שהכל חרס טהור בלא פקוק דחד תוך אמר רחמנא:**

הגהות הב"ח

(ח) רש"י ד"ה כוורת וכו' דלאו כלי הוא וכמחיצה הויא ולא מצלי:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הכותב וכו' דחד יתר בכפו כו. עי' כמדרי אבן הגנוסה דף כג ע"ב ד"ה וקתני:

מוסף רש"י

ונמלך. חזר בו מגרש (גיטין כד:): **את הגדולה.** גדולה ויקטנה לאו מוקמ': ולאיתה שארצה אגרש פסול. דאין כריתה דלא אמרינן הינבר הדבר דכשמת כתיבה היה דעתו לו והרי נמחל לשמה (שם). **הכותב טופסי ניטין.** שטרי הא ניטין שכר וחילה שיהו מזומנין לי, פסחים שאחם נא לשוכרו והוא טרוד בעבודת אחרים: צדיך שיניח מקום האיש. שאם יחזה מגר ביטיסס לא יאמר הריני סומם כל הגוי: **הרי את מותרת.** שגם זה עיקרו של גט (שם כא.) תרוכו ולא תוך תוכו. אם היה פיה מונח בתוך כלי חרס ופי הפתיחי למעלה מפי אחיתן כדמפרש בתר"ב, ואוכלים ומשקין בפנימי ושומאה בתרב אחיתון. אין האוכלין נטמאין, דלאו תוכו דכלי חרס ניעבו אלא תוך תוכו: **ואפי' כלי שטף מציל.** דלא מיבעיא אם פנימי גם כאן של חרס דמציל, דכיון דאיכו מיעטה מגבו לא נטמא ואוכלין בפני הטומאה שבתרב האיתון. אלא אפילו פנימי כלי שטף דמיטמא הטומאה, מציל על האוכלין שבתוכו לא יאחין בם לא נטמא אוכלין. ולא משום דקלי בתרב כלי חרס ונחיב בם לא אחר בתוכו שמא, הני מילי אוכלין ומשקין אבל כלים אין מיטמאין מאויר כלי חרס, דתניא בספסים יכול יהו כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס ת"ל בת אחר בתוכו שמא יטמא ליה מכל האוכל אחר אחר יאכל. ואוכלין ומשקין מאויר כלי חרס ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרס: **כלי שטף.** כל שאר כלים שאינם כלי חרס מיקרי כלי שטף (תוכין כה.):

שינויי נוסחאות

א) ר"ש דהריא. ויטמא דהריא נרמלה קלת נוח ובי' נרס"ר (ר"ש): ב) תיכות דמקום הנדרים ליתא בכ"מ ול"ל, ובי' תפסיר"ם: ג) נוסח של גט (ר"ש): ד) דקאמר ליה מילי כל"ל (ר"ש-מ): ה) של כלי חרס כל"ל, ויסמ"ר והסלר נמחק (ר"ש-מ): ו) מאויר התנור כל"ל (ר"ש-מ): ז) סגבר. סי' תליה לאמר כיון דמחיצין שרק תלי בתרב כמתן דנמלא מומחה הוי ומחלו נגב נכה) [הסדרן בכלי שטף, קמ"ל דמציל. כ"מ בגליון ר"ש ד"ל כמ"ר יסן (ר"ש חולין כה ע"א-מ): ח) בתמ"ר רבא, ותיכת הבא נמחק: ב) בכ"מ הני בגמ' פתוחה, ולפסר בטהרות רש"ל לאמוקי מגר אי: ר) בראשון לעיל דאפילו בכל"ל (ר"ש-מ): יא) כמ"ר מוחק תיכות דדריקנן מזאת, ונרס דדריקנן מיהה אין בריכה ובקשה וכו'. וגר' הכ"ל משום דבאמר לכלבר דקתני בריבשא דרך. דריקנן מיהה אין בריכה.

כפו דדריקנן מזאת בתמא בסולל. ור"ל דמס"ה לא שיך למימר כהך יתר כל. כיון דמרישא דהך מני אמעינן שום חדיש לתן בריכה. ותר"ה בתוס"ק המקרים סגי אלנו: יב) דבס"ק: יג) תיכת אע"ג נמחק, ול"ל דאס"ה קתני הוסיף דאי לא כו' (ר"ש): יד) הגי' שלפנינו מתוקנת עפ"י כה"ר ע"ק, וע"פ ביאור דברי הכוס. ונדפ"ר גר' קשיא לדה, ועי' מ"ש ברי"ק דמס' עפ"י נרי' רשנה: טו) דשהורין אע"פ שהפנימי טמא דהוי הבוחא טפי מבכלי שטף דאינו מקבל טומאה מאויר וגראה וכו', ל"ל (ר"ש-מ): טז) כ"מ ל"ק לא כמה כתיבות שבקשרים, וגר' מת יח: יח) ל"ל שדבלי: יט) ומצאל. משמע דוקא כלי שטף שאינו מינו הוה. טמא אי לאו קרא אבל תוך תוכו שהבל הוא של חרס מינו מקשבא שהוא טהור בלא פסוק דחד תוך אמר רחמנא ולא תוך תוכו, ותיכה דבר, ל"ל (ר"ש): כא) כמו"ר מחיצה נמחק (ר"ש-מ): כב) ל"ל תוך תוכו (ר"ש-מ): כא) כמו"ר כמן הוא סוף קנס, ותיכת המוקפות שאמרה לא שיכי הכא אלא נמלה שכם הנהה לנכרי הבוים, ולמ"ר קנס כמ"ע ובקשה כיון דאין כו'. וכ"ה בגמ"ר וכ"ר קנס בפ"ע. כב) כדי דלגלא מוקבו מה לי בלי שטף. ויהיה לע"ל, דבלי שטף יבלי ען מד הוא. עי' ערוך ע' שטף: כג) כיון לנכרי המר"ה ומטיטו דכתבו ר"ל דעדיפא מנני הכא כו' (גליון). וכ"ר ומ"ר הגרסא לבן נראה כדפרישתי:

תורה אור השלם

1. וְכָל כְּלִי חֶרֶשׁ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ

ויקרא יא, לג

לעזי רש"י

מולי"ל דוגמא, טופס

שיטה מקובצת

ואפילו רשם נרה נמי **אבל.** הלשון משמע שלא לשם תאוה אחר. ומיהו מתמתיתן נמי מדיק כמי שנתחי שלא לשמן ומפר לשם מולין ומי לא עבו, וכיון משום דמתני' מפרש בהדיא בשיטת שלא לשמן הדיני לשם שלמים נמי לשמו ושלא לשמו, גבי ניטין נמי מפרש בהדיא בשיטת אמוראי ומצלה מן מיהו ומר דאין בי לשם נרה. ר"ל דיולה לו הוה מני מתמתיתן שלא לשם זבח כי הכיא דקאמר שלא לשם הוה לו היה מתמתא הכי, אבל הכיא דקאמר שנתכוו שלא לשמן הוה מתמת שפיר שלא לשם זבח זה אלא לשם זבח אחר (תוס' מזבח): **ואפילו** בלי שטף מציל. ור"ת הא ר"ל כ"ש דאי לא מציל מעתה לא מטמא כל דבר המקבל טומאה אינו חולין בפני הטומאה, ר"ל משום דגלי דאין בכלים מטמאין מאויר כלי חרס ת"ל חרס לי כלי חרס ומה לי כלי עץ [ב] (לעולם כר) ומלי אפילו. ונראה דלא מטמאין כלי חרס דמיטה הוא אלא לא כלי שטף דלאו מיטה הוא מחריב בה. ובקונטרס נמי מי כן בפוף הכלכה (לקמן סט ע"ב) גבי ד' טהרות כתיבי כי ומי שם אלא בא לגמר כל כלי שטף שלא היה מגיע דלא הוה מיטה דלאו מיטה לא מחריב. אלא לשבר הכא ד' מיטה כתיבי מכל ד' מיטה מטמאין לקמן. ר"ל דמיטה קבלי לילף מיטה לענין לשמה דלאו מיטה מחריב בה כגון חולין (כר) כמו לענין חוץ תוכו. ומכאן שבו חולין אבל קדשים כמחיצה אבל תנור. כלומר ליכא לאחוי כלל חולין לכלי שטף, דכלי שטף הוא שפיר מיטה לין דאחרי ואחרי כלי הוא אלא לאחוי דמיא ולאו מגגא אלא אפי' כלי שטף ולשנות דעבו חולין אבל קדשים לא שנא. ומהולין אבל קדשים לא שנא. קמת דמסקינן הר נמי לחולין חולין מיטומת בתוך תוכו דכלי שטף. אבל ליכא לאחוי דמיטמא לא יש מיטומת דד' מיטו מתיבי דמכאן לקמן, שפיר בתמתן בפוף שנינן מנמסא שיש ליה לאחוי. דקאמר הכא נמי ליתי תוכו לאקמן מקרא אחר כמו שפיר שם בקונטרס. וכא ליתי למימר דשפיר יש יתרון דאבל מיטו לגבי כלי חרס דהוי מיטה ולאו לגבי כלי שטף דלאו מיטה הוא וכי ס"ד דהא דקאמר אפי' כלי שטף מטמאין הוא דקאמר הכי, ואבאמת פריך שפיר, אם לא לאחוי דמיטה הקונטרס נמי ד' מיטו מתיב דכל עיקר איצטר לא אפשרינן לכלי חרס. לכך נראה דעדיפא מ"ר מ"ר, ואלא אמתי לא מטמי לא מטמי מלעיל נמי נמו לא עומדת מיטמא מיטה כי נמי דלאו מיטה לא מחריב (שיטה) (ביה (לתוספות) תוך תוכו יהי שמתת, מ"מ תוכי לא (כר) ולכן מכל. ר"ל (דלמ"ה) (ולפס) אינו תשוב תוך תוכו שמתת לא יהי כמלל תוך תוכו. וכן מצמנ לעבוד בבריאה דקאמר ולא תוך תוכו אחרי כלי שטף דמטמא דלא מטמא כלי שטף דמטמא [בכלי שטף יהיו מטמא] הוא אחרי כלי שטף דמטמא יהיו מטמא כלי חרס. ובקונטרס נמי מ"ר מ"ר מלמל בלי חרס דמטמא אבל אינו מטמא כלי שטף. ומ